

Når ulykken rammer...

Kristiansand, 20. april 2012

LLAs landsmøte

Arne Jensen

Norsk Redaktørforening

22.juli og presseetikken

- Akuttrapporteringen
- Tilnærmingen til ofre og pårørende
- Detaljer fra handlingene
- Omtale av de avdøde og berørte
- Omtale av tiltalte – psykiatrirapporter
- Omtale av etterforskningen – hensyn til berørte
- Omtale av rettssaken – hensyn til berørte

22. juli og PFU

- 32 klager totalt
- 13 til full behandling i PFU
- 4 brudd
- 1 kritikk
- 8 frifinnelser
- Alle brudd + kritikk med henv til punkt 4.6

Stavanger Aftenblad

UKR. 25 NR. 100 70 ÅRSKRS. LØSSALG NR. 30:00 (SEVERT 1001 FRA NR. 700)

www.aftenbladet.no

Oslo klokken 15.20:

TERROR

Utøya klokken 17.30:

«Jeg var to meter fra drapsmannen.
En ble skutt rett foran meg».

Arshad Habibullah AR, Stavanger-politler

EKSTRAUTGAVE

LØRDAG-SØNDAG 23.-24. JULI 2011

Dagsavisen

ÅRGANG 126 UKE 29 NR. 167 LØSSALG kr 25,-

ANGREPET PÅ NORGE

22/7

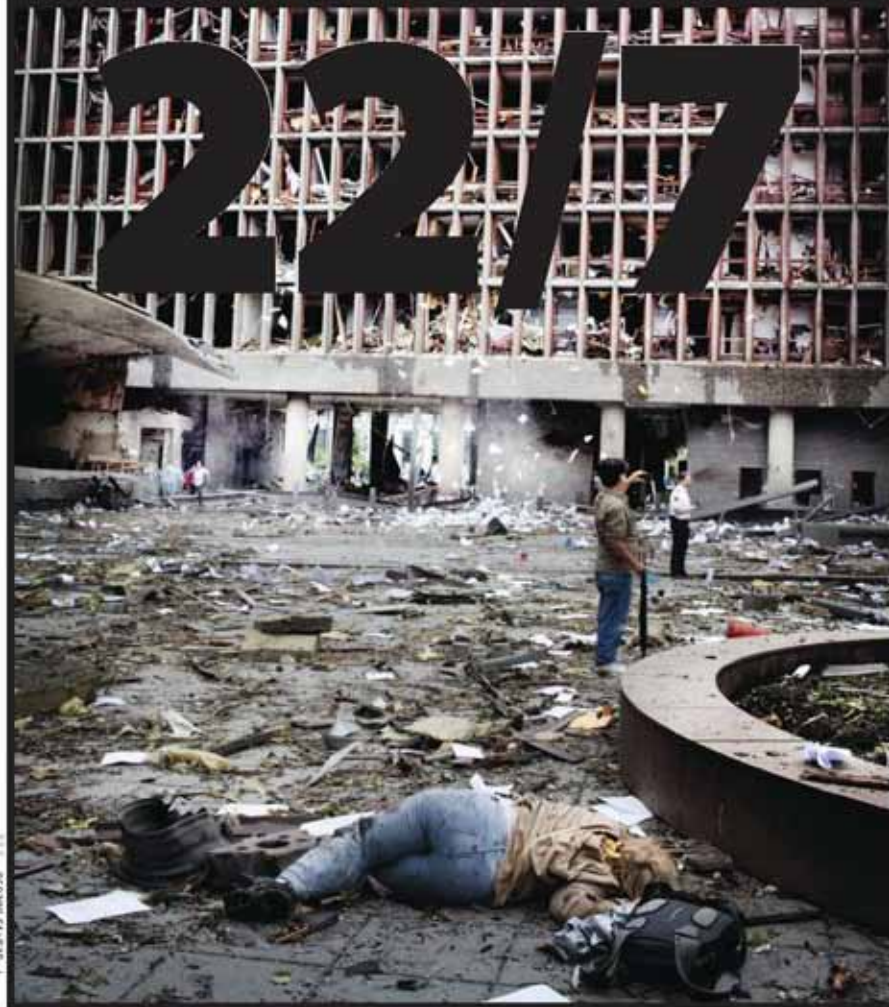

PHOTO: AP/WIDEWORLD

PFU-fellelser 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Samtidig imøtegåelse (VVP 4.14)	11	15	20	18	23	15	26
Saklighet og omtanke (VVP 4.1)	19	9	19	12	6	13	10
Kildekr./Oppl.kontroll (VVP 3.2)	14	10	17	14	15	6	16
Titler som går for langt (VVP 4.4)	3	7	13	9	6	9	4
Egenart, privatliv (VVP 4.3)	8	3	5	1	5	6	2
Ident. I krim- og rettsr. (Vær Varsom pkt. 4.7)	6	7	4	3	9	4	4

Kritiske punkter

- Kildekritikk – VVP 3.2
- Premisser for intervju – VVP 3.3
- Hensynsfullhet i prosessen – VVP 3.9
- Saklighet og omtanke – VVP 4.1
- Respekt for privatliv – VVP 4.3
- Forhåndsdomming – VVP 4.5
- Hensyn til ofre og pårørende – VVP 4.6
- Hensyn til barn – VVP 4.8
- Selvmord – VVP 4.9
- Samtidig imøtegåelse – VVP 4.14

Kritiske punkter

- Kildekritikk – VVP 3.2
- Premisser for intervju – VVP 3.3
- Hensynsfullhet i prosessen – VVP 3.9
- Saklighet og omtanke – VVP 4.1
- Respekt for privatliv – VVP 4.3
- Forhåndsdomming – VVP 4.5
- Hensyn til ofre og pårørende – VVP 4.6
- Hensyn til barn – VVP 4.8
- Selvmord – VVP 4.9
- Samtidig imøtegåelse – VVP 4.14

Omkom i kollisjon

Foto 16.02.2011

Foto: Privat

En kvinne i 60-årene fra Andøy omkom onsdag ettermiddag i en trafikkulykke på Øse i Gratangen.

PFU i sak 2011/073

- ”Utvalget registrerer at redaksjonen i Harstad Tidende, etter å ha mottatt henvendelsen fra klageren, har gjennomgått sine rutiner. Videre registrerer utvalget at avisen selv innser at den har opptrådt i strid med god presseskikk, i og med at bildet fra ulykkesstedet, også med lesbart kjennetegn på den involverte bilen, ble publisert før redaksjonen hadde forsikret seg om at nærmeste pårørende var underrettet om ulykken.”

Noen generelle råd

- Vær det dere er!
- Vær journalister – vær kritiske
- Ha en åpen agenda
- Forklar hva dere gjør
- Bruk kildenettet
- Etabler kontakt med pårørende
- Ha klare kommandolinjer
- Øv på forhånd

Salg av bilder

- Selger vi bilder til andre medier?
- Hvis ja, hvem selger vi til?
- Hvem tar beslutningen?
- Finnes det interne retningslinjer for slike tilfeller?
- Under hvilke omstendigheter er bildene tatt?
- I tilfelle ferske nyhetsbilder: Er de avbildede innforstått med at de kan dukke opp på trykk i andre aviser?

Samarbeid med andre

- Inngår vi samarbeid med andre redaksjoner?
- I så fall, hvilke?
- Hva skal utveksles: Alt vi får vite? Intervjuer? Ferdige artikler? Praktiske opplysninger personer, steder osv.?
- Hvor langt kan vi gå før vi i realiteten må presentere oss som "journalist NN fra Strandabuen og Dagbladet"?

Hvordan nærme seg?

- Når tar vi kontakt med pårørende og andre involverte?
- Tar vi direkte kontakt eller via mellommenn?
- Er vi sikre på at de vi snakker med skjønner hva vi vil?
- Virker de å være i mental balanse?
- Hvilke andre personer bruker vi?
- Vet de at de blir intervjuet?
- Snakker de for sitat eller bare for å gi bakgrunnsinformasjon?
- Gir de inntrykk av å forstå konsekvensene?

Hvilke avtaler gjør vi?

- Snakker vedkommende for sitat?
- Hvordan skal vedkommende i så fall presenteres som kilde?
- Skal vedkommende lese gjennom sine egne uttalelser?
- Hvor langt skal vi orientere om hvilken sammenheng uttalelsene skal brukes?

Identifisering av ofre

- Er de pårørende varslet?
- Vet de pårørende hva som faktisk har skjedd?
- Bringer vi informasjon som de pårørende ikke har fått?
- Vet vi noe om hva de pårørende selv tenker rundt identifisering?
- Er det forhold ved selve handlingen som kan være belastende for offeret eller de nærmeste pårørende?

Identifisering av ev gjerningsmann

- På hvilket stadium befinner saken seg?
- Foreligger det en tilståelse?
- Er vedkommende en offentlig person?
- Hvor gammel er vedkommende?
- Har avisen egne interne regler for identifisering?

Etterpå...

- Ha en åpen agenda
- Vær ærlige overfor egen rolle
- Fortell hvorfor dere gjør det dere gjør
- Vær ydmyk overfor ulike syn
- Ikke bli servile – ta opp kritikkverdige forhold
- Forbli journalister – dyrk rollen

Presseetikk på direkten

Kristiansand, 20. april 2012

LLAs landsmøte

Arne Jensen

Norsk Redaktørforening

Oppgave 1

Rammeverk: Dere utgjør en del av redaksjonen i en lokalavis med opplag på 3500 i en kommune med 10.000 innbyggere og et omland med ytterligere 10 000. Avisen kommer ut mandag, onsdag og fredag. Deadline er kl 18.00 før utgivelsesdag. Dere har en nettutgave som oppdateres fast en gang i døgnet, samt (forsøksvis) ved viktige hendelsesnyheter. Redaksjonen består av seks årsverk, inkludert redaktør.

Trinn 1:

Tips kommer inn til redaksjonen kl. 14.00: En skolebuss, med 25 elever har kjørt av veien. Dere rykker ut og finner at bussen ligger halvveis nede i et vann, etter å rullet utfor en skrent. Redningsarbeidet pågår for fullt. Politiet opplyser at det er flere skadede og trolig også drepte.

Hva publisere dere på nett?

Hva slags tekst? Bilder?

Trinn 2:

Kl 17.00: Dere får opplyst hos politiet at to barn er bekreftet døde, men at de pårørende til det ene barnet ikke er varslet. Syv barn er alvorlig skadet. Samtidig snakker dere med en bilfører som opplyser at han ble forbikjørt av bussen, som han mener lå langt over fartsgrensen.

Hva gjør dere?

Publiserer navnene på de omkomne?

Publiserer intervjuet med bilføreren?

Trinn 3:

Dagen etter kl 0900: Politiet opplyser at bussen er fanget opp av en fotoboks som har registrert at den kjørte i over 80 km/t i 60-sonen, like før svingen hvor den kjørte ut. Sjøføren er imidlertid skadet og er ikke avhørt.

Hva gjør dere?

Trinn 4:

Samme dag kl 1200: Sønnen til bussjåføren ringer og forteller at hans far har vært er sterkt deprimert som følge av ulykken, og at han frykter for hva han komme til å gjøre, dersom det blir mer omtale av årsaken til ulykken nå.

Hva gjør dere?

Trinn 5:

Neste dag kl 1200: Politiet opplyser at bussjåføren er utskrevet fra sykehuset, han er avhørt, og at det er innledet etterforskning på bakgrunn av mistanke om uaktsom kjøring. Politiet etterforsker dessuten en mistanke om av sjåføren har vært påvirket av medikamenter.

Hva gjør dere?

Trinn 6:

Neste dag kl 1500: En av foreldrene til en av de hardt skadede barna henvender seg til dere og vil gjerne uttale seg om internkontrollen i busselskapet, og at det er en skandale at ikke sjåføren har blitt tatt ut av tjeneste, sett i lys av hans nærmeste leder har visst om at han hadde hatt psykiske problemer.

Hva gjør dere?

Oppgave 2

Rammeverk: Dere utgjør en del av redaksjonen i en lokalavis med opplag på 3500 i en kommune med 10.000 innbyggere og et omland med ytterligere 10 000. Avisen kommer ut mandag, onsdag og fredag. Deadline er kl 18.00 før utgivelsesdag. Dere har en nettutgave som oppdateres fast en gang i døgnet, samt (forsøksvis) ved viktige hendelsesnyheter. Redaksjonen består av seks årsverk, inkludert redaktør.

Trinn 1:

Tips kommer inn til redaksjonen tirsdag kl. 16.30:

En ung pike, alder ukjent, er funnet død i Utbygda, ca. 15 minutters kjøring fra sentrum.

Piken skal visstnok være funnet flytende i vannet, men det er uklart hvorvidt hun har druknet eller ikke. Tipseren er kjent i redaksjonen. Dere ringer politiet. De bekrefter funnet, men vil ikke gi andre opplysninger enn at jenta er 12 år. Hva gjør dere?

Trinn 2:

Kl 17.00: Tipseren ringer igjen. Han vet nå navnet på jenta. Han har også tatt et bilde fra stedet i det hun blir brakt inn i ambulansen. Dere kontakter politiet igjen, som bekrefter jentas navn og at foreldrene er varslet. Politiet henstiller likevel om at navnet ikke publiseres inntil videre. Hva gjør dere?

Trinn 3:

Dere har publisert en kort nyhetssak, uten navn og uten bilder. Hos politiet får dere opplyst at jenta trolig har vært utsatt for en Kriminell handling. Kripos er koblet inn og på vei til Utbygda. Dere finner ut at dere har et portrettbilde av jenta i arkivet. Bildet er sendt inn av en onkel, og publisert i forbindelse med at jenta fylte 12 år to måneder tidligere. Verdensbladet (VB) ringer og vil gjerne inngå et samarbeid: De har gode kontakter i Kripos og kan gi dere verdifulle opplysninger derfra. Samtidig skal dere gi tilbake opplysninger og reaksjoner fra nærmiljøet. VB vil dessuten gjerne kjøpe portrettbildet av henne. På pressekonferansen hos politiet kl 1400 samme dag får dere opplyst at jenta er drept. Det er uklart hvorvidt hun har vært utsatt for seksuelle overgrep. Politiet opplyser at foreldrene henstiller om at det fortsatt ikke blir brukt bilde av jenta. Hva gjør dere?

Trinn 4:

Dere har publisert en nøktern nyhetssak hvor dere forteller hvem jenta er, redegjør for politiets opplysninger, at Kripos er i arbeid osv. Dere bringer bilder fra stedet hvor jenta ble funnet og fra et mulig åsted, bilder som viser Kripos-folk i arbeid, samt et oversiktsbilde fra bygda. Dere har også snakket med tre voksne personer som bor i bygda, samt to ungdommer på 15 år, om deres reaksjoner. Dagens Gang bringer, som første avis, et portrettbilde av jenta. Bildet er et utsnitt av et klassebilde som avisen har fått fra en av jentas klassekamerater. Samtidig lanserer Dagens Gang, med styrke, en teori om at jenta har vært utsatt for et seksuelt overgrep og at drapet ble begått for å skjule dette. Avisens kilder på dette punkt er "sikre". I løpet av dagen avholder politiet en pressekonferanse hvor man kommer med ytterligere detaljer om drapstidspunkt, drapssted og mulig dødsårsak. Politiet redegjør også for den videre etterforskning, men vil ikke kommentere Dagens Gang påstander om et seksuelt overgrep. Dere har allerede avtaler om intervju med presten i bygda og rektor på skolen hvor jenta gikk. Det er mange pressefolk i Utbygda nå. Dere forsøker å oppnå kontakt med foreldrene via farens onkel. Han henviser imidlertid til en nabo som sier han snakker "på vegne av" foreldrene. Dere kommer ikke noen vei med et forsøk på å få verifisert DGs teori om seksuelle overgrep. Hva gjør dere?

Ti ting å huske på

- Husk at dere er journalister
- Publikum har krav på informasjon
- Samle mest mulig opplysninger - kildebredde
- Pårørende skal ikke bli varslet gjennom media
- Unngå nærbilder – vær på vakt mot detaljer
- Etabler kontakt med pårørende/involverte
- Ikke vik tilbake for å ta opp kritikkverdige ting
- Sørg for at fakta er korrekte
- Noen vil alltid mene at dere går for langt
- Hold hodet kaldt – få tak i et kaldt hode